

A BICSKEI SCHEFTSIK BŐRGYÁR

Est. 1813

Az első Seftsikek (Sefcsik/Scheftsik) Morvaország (ma Csehország) területéről költöztek a Szepességbe a XVIII. század folyamán. A család Késmárkon és Lőcsén élt. Már ekkor tímárok voltak a család férfi tagjai, jó anyagi körülmények közt éltek, mint szabad városi polgárok. Seftsik András az 1800-as évek elején, mint felszabadult segéd, az akkori idők szokása szerint, elhagyta apja műhelyét és vándorútra kelt. Így érkezett Budára a Henninger család tulajdonát képező tímárságba, ahol megismerkedett a tulajdonos lányával, Máriával, akit felségül is vett. Az após komoly hozományt adott a lányának, mert ebből a pénzből vásárolták meg a későbbi bicskei bőrgyár telkeit és felépítették a műhelyeket és a családi házat is.

Seftsik András (1787-1856) 1813-ban bőrgyárát alapította Bicskén, mely Magyarország harmadik legrégebbi bőrgyára volt. Így az ország 23. legrégebbi ipari vállalata lett a gyár. Fiai követték a bőrgyár továbbfejlesztésében, bár inkább Scheftsik János (1831-1864), míg bátyja Jakab főként szőlő és földműveléssel foglalkozott. János után fiára, Scheftsik Andrára (1859-1932) „került a sor” a gyár vezetésében, aki 21 éves korába vette feleségül Prokesch Máriát. Őt szintén fiai, Scheftsik Antal (1884-1931) és János (1887-1953) követte a gyár vezetésében.

A legtöbb írásos forrás az alapító unokájáról, Scheftsik András tímármesterről és fiáról, Antalról maradt fent. Scheftsik András a gyárat példásan vezette, az üzem sikeresen működött. Az 1885. évi budapesti országos kiállításon bemutatott bőrökért „Kiállítási nagy érmet” kapott. *„Sintén akadunk egy földire Scheftsik András bicskei tímár személyében, ki több darab szépen kidolgozott bőrt állított ki.”*¹ Az üzemből a munka még vasárnap is folyt, Scheftsik András 1887-ben az Országos Ipartestületi Értekezleten kifejtette, hogy a gyár hétvégén sem állhat le.

1890-ben a Bicskei Ipartestület elnöke lett Scheftsik András. Később a Bicskei Takarékpénztár felügyelő bizottsági tagja volt. Portékáit számos piacon kiállította (Mosonmagyaróvár, Paks, Rozsnyó). 1896-ban egy tímáriskola létrehozását kezdeményezte a Magyar Bőripari Országos Kongresszuson. Ebben az évben az 1896-iki ezredéves országos kiállításon ismét elismerésben részesült, a „Milleniumi Nagy Érmet” vehette át kiállított áruíért. Kitüntetése még a szakmai körökben is nagy hír volt. *„Egy vidéki kis tímár, mint Scheftsik András, Bicskén magasabb kitüntetést nyert el, mint pl. Horn I. L. nagybittsei mintagyára vagy egy oly jelentékeny cég, mint Raditz József fiai.”*² 1898-ban már Az Országos

¹ Székesfehérvár és Vidéke – 13. évf. 82. sz. 1885. júl. 9.

² Bőripar – 3. évf. 34. sz. 1896. dec. 5.

Ipartestület bőripari szakosztályának választmányi tagja lett. A szakosztály az egyesületi díszéremre is felterjesztette. Az Országos Iparegyesület 1899. évi XXXIII. rendes közgyűlésén ezüstéremben részesült.

Scheftsik András és fia Bőrgyár

A századforduló után több változás történt a gyár életében, 1909-ben Scheftsik András fiát, Antal is bevette a családi vállalkozásba.

„Körlevél. Bicske, 1909. március hó 8. T. C. Van szerencsém! Címet tisztelettel értesíteni, miszerint 96 év óta fennálló tímár-üzletembe fiam Scheftsik Antal úr a mai napon cégtársul belépett és ezentúl vállalatomat Scheftsik András és fia törvényszékiileg bejegyzett cég alatt fogom tovább vezetni. Midőn ez alkalommal tisztelt címnek az irántam eddig tanúsított bizalmáért hálás köszönetemet kifejezem, felkérem, hogy azt az új vállalatra is átruházni méltóztassék. Teljes tisztelettel Scheftsik András.”³

1909-ben nem csak fia csatlakozott a gyár vezetéséhez, de az üzemben is több beruházás zajlott. Májusában a gyárat teljesen újjáépítették, emiatt a termelés két hónapig szünetelt. A technikai feltételeket is korszerűsítették. *„Scheftsik András és fia, budabicskei tímár-mesterek, üzemüket chromcserzésre rendezték be, beszerezték a szükséges gépeket és most chromos marhaoldalakat, kipszeket és borjúbőröket fognak gyártani.”⁴*

1912-ben Scheftsik Antal a marcali bőrgyáros Roszmanith testvérek húgával, Roszmanith Gizellával házasodott össze. Alig egy évvel később fontos ünnepre készülődött Scheftsik András és fia gyára, ugyanis 1913-ban ünnepelte a cég 100 éves fennállását.

„Scheftsik András és fia bőrgyári cég Bicskén, mely e hó 20-án üli meg fennállásának 100 éves fordulóját. Alább közöljük a cég alakulására és életfolyására vonatkozó adatokat, melyek fölötté tanulságosak és minden iparosnak a legmelegebben figyelmébe ajánljuk. A 100 éves múltra visszatekintő cég igen egyszerű kis bölcsőben látta meg a napvilágot. Szerényke kis műhely volt az, melyben a cég alapítója a tímáripart megkezdte és mesterségét folytatta. Azonban szorgalmával, igyekezetével és a szakma iránti rajongó szeretettel dolgozott és fejlődött. Ezek a tulajdonságok jellemezték a cég további és mai tulajdonosait is. Soha nem szűnő igyekezettel, fáradhatatlan buzgalommal és az alapító szerénységét és egyszerűségét követve, a régi mesgyn haladtak mindmáig. Jelszavuk volt mindenkor: haladni, de csak azokban a keretekben, ameddig vagyoni viszonyuk és munkabírásuk megengedte. Ez az elv megkímélte őket attól a veszélytől, amelybe oly sok szaktársuk esett, hogy erejükön felül vállalkozva, nem voltak képesek ellentállni az árnak, mely végül is elseperte őket. Scheftsikék mindig figyelemmel követték a bőripar fejlődését és azokat az újításokat, amelyekről hasznót reméltek, magukévá tették. Amikor a bromcserzés nálunk is erősebben utat nyitott magának, Scheftsik Antal kiment a külföldre és időt, fáradságot és költséget nem kímélve, megtanulta készítésének minden csinját-binját. Beszerezte mindazon gépeket, amelyekre szüksége volt és egyike volt az elsőnek, ki ezen cikk gyártását felvette. Amily meggondoltsággal és alapossággal ezt tette, époly egyszerűen be is szüntette azt azonban akkor, amikor látta, hogy a fejlettebb és nagyobb tőkével rendelkező külföldi iparral szemben a versenyt e téren fel nem veheti. Scheftsik András és fia, Antal, sokat köszönhetnek annak, hogy mindig figyelemmel kísérték a szakma eseményeit és mozgalmait. A szaksajtótát ennél fogva nemcsak járatták, hanem olvasták, tanulmányozták is és intéseit oktatásait megszívták és igyekeztek azokat hasznukra fordítani. A cég fennállásának 100 éves ünnepét is csak szűk családi körben ünnepük meg a cég tulajdonosai múltjuknak megfelelően. Mindamellet nem kerülhetik el, hogy a szakma egyesületei ki ne vegyék részüket az ünneplésben. Úgy tudjuk, hogy a

³ Bőripari Szemle – 8. évf. 6. sz. 1909. márc. 15.

⁴ Bőripar- 16. évf. 27. sz. 1909. szept. 25.

Magyar Bőriparosok Országos Egyesülete ez alkalommal üdvözlő iratot intéz a céghez, melyet lapunk legközelebbi számában fogunk ismertetni. A Scheftsik céget 1813. június 20-án alapította Zseftsek András, kinek céhlevelét német eredetiben közlünk. Zseftsek Andrástól 1849-ben vette át az üzemet ennek fiai: János és Jakab, kik azt 1879. év végéig vitték, amikor is a mai tulajdonos Scheftsik András vette azt át és addig nem gondolt arányban fejlesztette azt. 1909 áprilisában fiát, Antalt cégtársul vette maga mellé és a két tulajdonos változatlan szorgalommal válllvetve indulnak neki a második évszázadnak. Kívánjuk, hogy a nagy múlttal bíró ipartelep hazai bőriparunk javára tovább viruljon.”⁵

Scheftsik Antalt 1914-ben vették fel a Magyar Bőriparosok Országos Egyesületébe. Néhány évvel később ismét jelentős fordulatot vett az üzem sorsa. 1917 őszén a Scheftsik gyárba társtulajdonosok léptek be.

„Bicske. Vettük a következő körlevelet: Van szerencsénk értesíteni, hogy 1813-ban alapított cégünkbe Lajta Pál és Lajta Miklós György urak nyilvános cégtársként beléptek. A cégjegyzés olyformán történik, hogy az előírt vagy előnyomtatott teljes cég szöveg alá, Scheftsik András vagy Scheftsik Antal úr, Lajta Pál vagy Lajta Miklós György urral együttesen fogják az nevüket jegyezni. Teljes tisztelettel Scheftsik András és fia.”⁶

Nem csak társtulajdonosok léptek be a vállalkozásba, hanem a bőrgyár telepét is megvette ifj. Leitersdorfer Lipót fővárosi bőrnagykereskedő. Leitersdorfer hosszútávú befektetésként tekintett az üzletre a felsőbőr termelését is fokozni kívánta. Az első világháború idején, 1918-ban a család bicskei bőrraktárait felnyitották és onnan rengeteg alapanyagot rekviráltak. 1919-ben a Tanácsköztársaság időszakában sem kímélték az üzemet a 43797/19. sz. miniszteri rendelettel a bőrgyárat a Népruházati Bizottság alá sorolták, a gyár termelése fölött törvényhatósági tisztviselő rendelkezett.

1921-ben, mint testvérvállalat, a Scheftsik András és fia bicskei bőrgyár csatlakozott az Ifj. Leitersdorfer Lipót Bőrforgalmi Rt.-hez, melynek igazgatósági tagja lett Scheftsik Antal, testvére Scheftsik János pedig a felügyelőbizottság tagja volt. 1929-ben a Bicskei Önálló Iparosok és Kereskedők Köre díszelnöknek választotta meg Scheftsik Antalt. Antal a Bicskei Önkéntes Tűzoltó Egyesület elnöke is volt.

Az 1930-as évek elején testvérét váltotta az igazgatóságban Scheftsik János. 1929-ben a gyárban 24, a következő évben pedig, már 40 munkás dolgozott. 1936-ra 49 alkalmazottja volt az üzemnek. Az 1935-ben megjelent Ipari Címtárban még szerepelt a gyár: „Scheftsik András és fia. (Lederfabrik — Fabrique de cuirs) Központi iroda: Budapest, VI., Dalszínház u. 2. Tel.: 24-9-74. Gyártelep: Bicske, Fejér vm. Tel.: 12. T. c.: Bőrgyár Bicske. Vezető igazgató: Scheftsik János és Lajtha György. B.: Magyar Kir. Postatakarékpénztár és Pesti Magyar Kereskedelmi Bank. Exp.: Németország és Norvégia.” Ebben az évben védjegyet jegyeztettek be 60785/3. sorszámmal. Az üzem logójában a bőriparra utaló bika képe jelenik meg.

1940-ben a Leitersdorfer cég névváltozás után „Bőrforgalmi és Ipari Rt.” lett. Scheftsik János továbbra is az elnökség tagja maradt. 1942-ben már az elnökségben találjuk dr. Scheftsik Jenő jogászt is, Antal fiát. A Scheftsik András és fia bőrgyár még az 1948-ban megjelent Magyar Bőriparosok Országos Szövetsége tagvállalatainak névsorában szerepelt.

Sajnos, 1949 júliusában elkövetkezett az államosítás. Leggyakrabban a kis cégek összevonásával szerveztek új vállalatokat, a Fehérvári Bőrgyár N. V-t a Weiss és Tüll Bőrgyár, a Vondra Alajos és Fia Bőrgyár, a Scheftsik András és Fia Bőrgyár jogutódaként jött létre.

⁵ Bőripari Szemle – 12. évf. 12. sz. 1913. jún. 15.

⁶ Magyar Bőripar – 24. évf. 47. sz. 1917. nov. 24.

Scheftsik Antal és János, az utolsó tulajdonosok leszármazottai ma Argentínában, Németországban és Kanadában élnek. Már magyarul sem beszélnek.

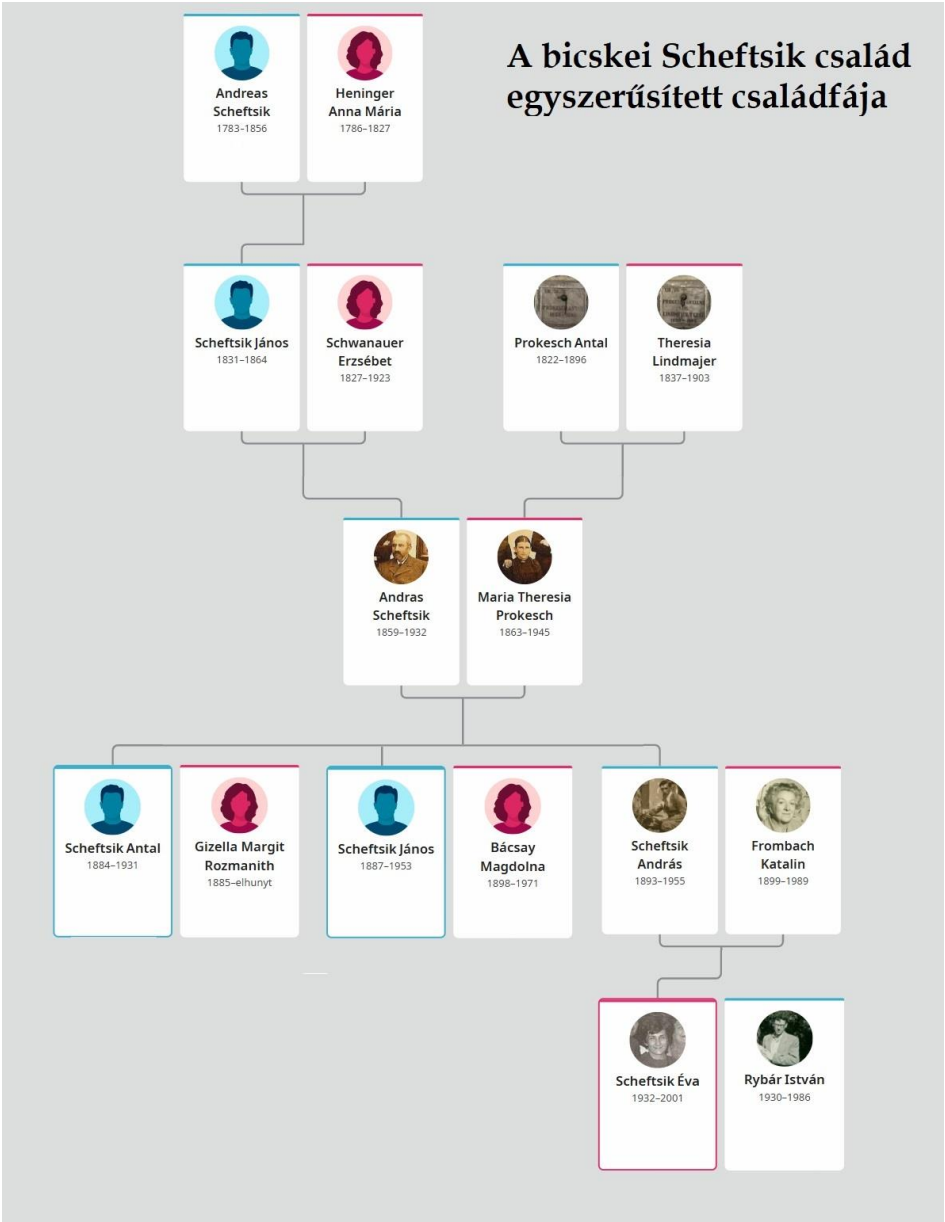
Az utolsó Scheftsik, az egykori tulajdonosok öccse, Scheftsik András bicskei bőrkereskedő volt, aki 1920-ban lett önálló vállalkozó. 1942-ben a Magyar Bőripari Nyersanyagbeszerző és Elosztó Rt. képviselője, majd az „Első Bicskei Kötő-és Szövőipari kft.” ügyvezetője lett. Ő volt a dédapám...

A Scheftsik bőrgyár vezetői és tulajdonosai:

1. Seftsik András – 1783-1856
2. Scheftsik János – 1831-1864
3. Scheftsik András – 1859-1932
4. Scheftsik Antal – 1884-1931
5. Scheftsik János – 1887-1953

Rybár Olivér

Melléklet

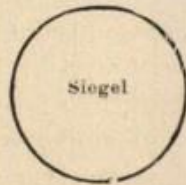
Családfa

Wir Ober- u. Untervorsteher, wie auch ein
gesammtes ehrsames Handwerk, deren
bürgerlichen Lederer-Meister, in der
königl. freien Handlungs Stadt Pesth,
in Nieder Ungarn bekennen, dass Vorzeiger die-
ses, der ehrsame

Andreas Zseftsek

vor uns erschienen ist, und uns beigebracht,
wie er gesonnen für sich allhier vor einem wirk-
lichen Zunft-Meister einoperiren zu lassen, wel-
ches Gesuch wir ihm nicht abschlagen, sondern
vielmehr ein solches zusagen: dergestalten
zwar: dass obenbenannter Herrn Andreas Zsef-
tsek alle unsern gegenwärtige und zukünftige
Freiheiten teilhaftig seien, die Lehrjunge auf-
zudüngen, freizusagen, Gesellen zu fordern, je-
doch müssen erstere bei der Pesther Laade
vorgestellt und mit der gebührender Erläge ein-
gebracht werden. Für Bekräftigung ist dieses
Meister-Brief mit unsern gewöhnlichen Siegel
ausgefertigt erteilt worden.

Pesth, den 20. Juny Anno 1813

Frantz Grossinger

Obervorsteher der Ehrsamten Handwerk.

Josef Chaudek

als Untervorsteher.

Josef Boraros

Magistrat als Commissär.

Seftsik András céhlevelének leirata (1813)

**Scheftsik András (1859-1932) (ül) és családja, háta mögött áll két fia, a gyár későbbi vezetői
Scheftsik János (édesanyja mögött) és Antal (karba tett kézzel) /1902, Bicske/**

Scheftsik Antal (1884-1931) és gyermekei /1917, Bicske/

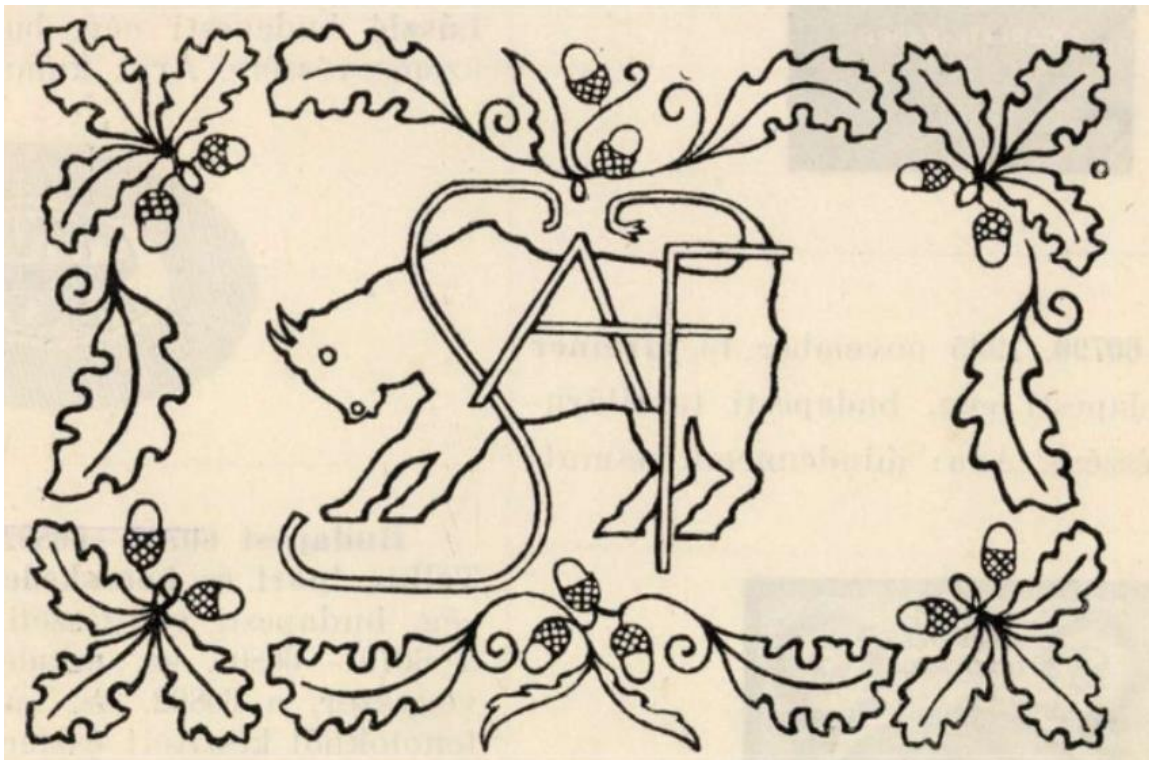

Scheftsik Antal (középen) és Scheftsik János (balra öltönyben) és a bőrgyár dolgozói /1930, Bicske/

A bicskei Scheftsik börgyár 120 éves jubileuma

Ritka jubileumot ült meg a napokban Bicskén a Scheftsik András és Fia börgyári cég. Ugyanis most ünnepelte a börgyár fennállásának 120 éves jubileumát. A céget néhai Scheftsik András löcsei születésű timármester alapította, akinek utódai 1898-ban géperőre rendezték be az üzemet. 1918-ban a cég közkereseti társasággá alakult át és belépett abba az alapító fiain kívül Lajtha Pál kereskedelmi tanácsos és a háborúból visszatért Lajtha György is. Az új cég a gyárat továbbfejlesztette, jelenleg a gyár vezetése Scheftsik János és Lajtha György kezében van, gyártmányai az egész országban közkedveltek és keresettek, tulajdonosai pedig népszerűek és köztiszteletnek örvendenek.

Pesti Tőzsde 1933. ápr. 6.

SAF – Scheftsik András és fia börgyár védjegye (1935)